

О. ХЕНРИ

КВАДРАТУРАТА НА КРЪГА

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Въпреки опасността да досадя на по-младите читатели, налага се вместо предговор към този разказ за бурни страсти да изнеса един урок по геометрия.

Природата се движи в кръг. Изкуството — по права линия. Всичко, което е естествено, е закръглено. Всичко, което е изкуствено, е ъгловато. Човек, залутал се във виелица, без да иска, се движи в идеални кръгове. Краката на гражданина, променили естеството си поради правоъгълните улици и апартаменти, го водят по права линия все по-далеч от собствената му природа.

Кръглите очи на детето са типичен белег на невинността. Присвитите до права линия очи на кокетката говорят за бруталната намеса на изкуството. Правата уста е белег за хитрост и лукавство. А кой не е чел най-вдъхновената лирика на Природата, изписана върху устни, заоблени за чиста целувка?

Красотата — това е Природата, достигнала своето съвършенство, а заоблеността е нейният главен атрибут. Погледнете пълната луна, примамливите златни топки над вратата на лихварина, куполите на великолепните храмове, кръглата пита с боровинки, венчалния пръстен, цирковата арена, монетата, която давате на келнера, кръглата винена чаша.

От друга страна, правата линия говори за отклонение от Природата. Представете си Венера да замени своя пояс с права блузка!

Започнем ли да се движим по права линия и да заобикаляме остри ъгли, нашата природа се променя. Така Природата, която е по-гъвкава от Изкуството, се мъчи да се нагоди към неговите по-строги канони. Често пъти това води до доста куриозни явления — например резедава роза, уиски от дървесен спирт, републиканска Мисури, цветно зеле огретен, нюйоркчанин.

Природата се проваля най-лесно в града. Причината за това трябва да се търси в геометрията, а не в морала. Правите линии на улиците и архитектурата, праволинейността на законите и обществените порядки, неизменно правите тротоари, твърдите, строги, подтискащи, безкомпромисни правила във всичко — дори в почивката и развлеченията — хвърлят студено и презрително предизвикателство на кривите линии на Природата.

Ето защо може да се каже, че големият град показва нагледно как се решава задачата за квадратурата на кръга. Освен това можем да

добавим, че това математическо въведение е увод към разказа за една родова вражда в Кентъки, пренесена в големия град, който има навика да пречупва всичко, пренесено в него, и да го нагажда към формите на своите ъгли.

Въпросната вражда започва в Къмбърлендските планини между родовете Фолуъл и Харкнис. Първата жертва на тази доморасла вендата е ловджийското куче на Бил Харкнис. Родът на Харкнис отмъщава за тази непрежалима загуба, като пречуква старейшината на Фолуълския род. Фолуълци не падат по-долу. Те смазват ловджийските си пушки и дават възможност на Бил Харкнис да последва кучето си в онези краища, гдето саригата сама слиза от дървото, на което се е скрила, без да чака да го отсекаат.

Враждата процъфтява цели четиридесет години. Хората от Харкнисовия род биват убивани на нивата, през осветените прозорци на къщата си, на връщане от литургия, заспали, в трезво състояние и обратно, поединично или на групи, подготвени или неподготвени за оня свят. Клоните на родословното дърво на Фолуъл падат по същия начин — както предвиждат и повеляват традициите на родния край.

С течение на времето след това усилено подкастриране остават живи само двама души — по един от всеки род.

И тъй, Кол Харкнис, решил вероятно, че ако разпратата продължи, тя ще добие прекалено личен характер, един ден изчезна от Къмбърленд и остави ръката на Сам, последния отмъстител от рода Фолуъл, да увисне във въздуха.

Година по-късно Сам Фолуъл научи, че наследственият му враг живее необезпокояван от никого в Ню Йорк. Сам излезе на двора, обърна с дъното нагоре големия котел за пране, настърга малко сажди, разбърка ги със свинска мас и лъсна обущата си с тази смес. После сложи бяла риза с яка, облече костюма от домашен плат (някога кафяв, а сега преобоядисан черен) и сложи в торбата спартанското си бельо. След това свали от куката сачмалийката, въздъхна и пак я окачи. Колкото и етичен, и похвален да беше този навик в Къмбърленд, кой знае как щеше да погледне Ню Йорк, ако той тръгне на лов за катерички сред небостъргачите по Бродуей. Старият, но сигурен колт, който години наред лежеше в чекмеджето на скрина, му се стори най-подходящото оръжие за авантюри и мъст в големия град. Този револвер и един ловджийски нож с кожена кания Сам сложи в торбата.

И когато, яхнал мулето, пое към гарата в долината, последният Фолуъл се обърна и хвърли мрачен поглед към кедровата горичка, сред която се белееха чамови надгробни паметници — родовото гробище на Фолуъл.

Сам Фолуъл пристигна в Ню Йорк късно вечер. Той все още се движеше и живееше в свободните кръгове на природата и не забеляза страшните, безмилостни, неуморни и жестоки ъгли на големия град, които дебнеха в мрака, готови да се заключат около волната му душа и да го вкарат в калпа, в който бяха вкарали милиони свои жертви. Един файтонджия го измъкна от навалищата, тъй както самият той неведнъж бе измъквал орех от купчина опадала шума, и го откара в хотел, отговарящ на обувката и торбата му.

На другата сутрин последният Фолуъл нахлу в града, който бе приютил последния Харкнис. Колът беше пъхнат под палтото и пристегнат с кожен колан, а ловджийският нож висеше между лопатките му на един пръст под яката на палтото. Той знаеше само едно — че Кол Харкнис кара фургон някъде в този град и че той, Сам Фолуъл, е дошъл да го убие. И щом стъпи на тротоара, очите му се наляха с кръв, а сърцето му се изпълни с жажда за мъст. Той си мислеше, че ще срещне Кол на улицата по риза, с кана в едната ръка и камшик в другата, тъй както това би станало във Франксърт или Лоръл. Но мина цял час, а Кол никакъв не се виждаше. Дали пък не дебне в засада зад някоя врата или прозорец, готов всеки миг да го застреля? Сам започна да оглежда внимателно всички врати и прозорци.

Към обед на града му омръзна да си играе със Сам като котка с мишка и изведнъж го притисна в своите прави линии.

Сам Фолуъл стоеше на място, гдето се пресичаха под прав ъгъл две големи градски артерии. Той се огледа на четири страни и видя света изтръгнат от своята орбита и превърнат посредством нивелир и рулетка в строго ограничена, насечена на ъгли плоскост. Всичко живо се движеше механично в определени релси и коловози, вкарано в определена система и граници. Коренът на живота беше кубическият корен, а мярката на живота — квадратната мярка. Пред него се нижеха в права линия върволици от хора, ужасният шум и грохот го зашеметяваха.

Сам се облегна на острия ъгъл на една каменна сграда. Хиляди лица минаваха покрай него и нито едно не се обръщаше да го

погледне. Изведнъж го обзе глупав страх — той е умрял и се е превърнал в призрак, затова никой не го забелязва. После градът го смаза, като го накара да се почувствува безкрайно самотен.

Някакъв шишко се отдели от човешкия поток и се спря на няколко крачки от Сам да чака трамвая. Сам се доближи незабелязано до него и изреза в ухото му, за да надвие уличния шум:

— Свинете на Ранкинс са къде по-угоени от нашите, ама в тяхната махла кестените са по-други, къде по-хубави от нашите.

Шишкото се отдръпна деликатно и взе да си купува печени кестени, за да прикрие уплахата си.

Сам почувствува нужда да глътне капка планинска роса. Отсреща през една летяща врата влизаха и излизаха хора. Вътре се мяркаха лъскавият тезгях и наредените над него бутилки. Отмъстителят прекоси улицата и направи опит да влезе. Но и тук Изкуството бе нарушило кръга на познатите представи. Ръката на Сам не намери дръжка — тя напразно се плъзгаше по полирания дъбов панел, обкован с месинг, на който нямаше нищо, за което да се захване, та било дори топлийка.

Смутен, зачервен, отчаян, той се отдалечи от голата врата и седна на стъпалата. Твърда дървена палка го ръгна в реброто.

— Мърдай! — каза полицаят. — Колко време ще се навърташ тук?

На другия ъгъл го оглуши пронизително изсвирване. Сам се завъртя и видя някакъв навъсен негодник, който му хвърляше убийствени погледи иззад купчината фъстъци на димящия мангал. Той понечи да прекоси улицата. Но огромна машина, без мулета, с глас на бик и мирис на димяща лампа, профуча покрай него и му одра колената. Файтонджия го закачи с главината на колелото и му даде да разбере, че любезностите са измислени не за такива случаи. Шофьор, звънейки бясно, за първи път в живота си подкрепи един файтонджия. Огромна персона с копринен жакет шанжан заби лакът в гърба му, а едно вестникарче започна да го замеря с бананови кори, като си мърмореше: „Най ги мразим тия работи, но изпуска ли се такава риба!“

Кол Харкнис, който бе свършил работа и прибрал фургона, зави покрай острия ъгъл на зданието, наподобяващ — според приумицата на архитектите — добре наточен бръснач. В тълпата забързани

минувачи само на три крачки пред себе си той зърна единствения жив, кръвен и непримирим враг на целия свой род.

Той се спря като закован и в първия миг се смути, защото не носеше оръжие, а и срещата бе така неочаквана. Но остроото око на планинеца Сам Фолуъл вече го беше забелязало.

Внезапен скок, бразди по повърхността на потока от минувачи и гласът на Сам прогърмява:

— Здравсти, Кол! Да знаеш колко ми е драго, че те виждам!

И на ъгъла на Бродуей, Пето авеню и Двадесет и трета улица кръвните врагове от Къмбърленд си стиснаха здраво ръце.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.